

Esittelyt

Sarjayrittäjämiehet sovellustalouden tulenkantajina

Tuomas Vimma. *Enkeleitä ja yksisarvisia – Startup-Suomen tarina.* Otava 2018. 224 s.

Kaunokirjallisesta työstään tunnetun Tuomas Vimman *Enkeleitä ja yksisarvisia* -tietokirja kertoo, miten kasvuyrittäjyydestä ja teknologia-alan startupeista kasvoi Suomessa 2000-luvun kuluessa lyhyessä ajassa niin mediakeskustelua kuin poliittista agendaakin hallitseva ilmiö. Vimma taustoittaa startup-ilmiota ja henkilöi sen synnyn sittemmin koko kansalle tutuiksi tulleisiin kasvuyrittäjiin ja startup-aktiiveihin, joita hän on kirjaansa varten haastatellut. Henkilöiden joukko on lukuisa, mutta päätoimijoiksi hahmottuvat mm. Wolt-ruuankuljetusyrityksen perustajana tunnettu Mikki Kuusi, Smartlyn Kristo Ovaska, Rovion Peter Vesterbacka, Supercellin Ilkka Paananen ja muutamia muita.

Näiden henkilöiden kautta kirja kertoo startup-Suomen tarinaa esitellen rinnalla laajempia talouden lähihistoriallisia näkökulmia. Startup-ilmion tausta-

voimiksi nähdään mm. 1990-luvun lama, internetin kaupallistuminen, suomalainen insinööriperinne ja Nokia, 2000-luvun taitteen IT-kupla sekä vuoden 2008 finanssikriisi. Viimeksi mainitut nähdään keskeisinä nuorien startup-yrittäjien toiminnan mahdollistajina, koska yhtäältä IT-kuplan puhkeaminen teki markkinoille tilaa karsimalla kehot teknologiayritykset pois, ja toisaalta finanssikriisi muokkasi nuorten odotushorisonttia yrittäjyyttä suosivampaan suuntaan: insinöörinpesti Nokialla ei ollutkaan enää teekkareille itsensänselvyyttä.

Suomalainen startup-ilmio ei kuitenkaan syntynyt tyhjästä, vaan sen juurruttamiseksi tehtiin hartiavoimin töitä. Kirjan päähenkilöt kokivat 2000-luvun kuluessa herätyksen: uudenlainen yrittäjyyden kulttuuri tarjoaisi Suomelle mahdollisuuden menestykseen, ja Kuusi, Ovaska ja kumppanit omaksuivat tämän tulenkantajatehtävän itselleen. Kiinnostavaa kyllä, startup-yrittäjyys hahmotuu kirjassa sananmukaisesti yhdysvaltalaisena tuontitavarana, sillä päähenkilöt kävivät 2010-luvun taitteessa hake-massa yrittäjyyden oppia Yhdysvalloista, mm. MIT:n taloustieteen professori Bengt Holmströmiltä ja startup-guruna pidetyltä Steve Blankilta. Tämä on keskeinen suomalaisen startup-yrittäjyyden ja kokeilukulttuurin synnyttämisen nar-

ratiivi, joka toistuu vieläkin esimerkiksi Aaltoesin (Aalto Entrepreneurship Societyn, vuonna 2008 perustetun Aalto-yliopiston opiskelijoiden yrittäjyysyhteisön) verkkosivuilla.

Vimma yhdistelee huolettomasti proosamaista kerrontaa ja tietokirjoittamista. Jälkisanoina hän luonnehtii tyyli-lilajiaan ”sekoitukseksi tietokirjaa, veijariromaania ja soluttautuvaa journalismia (s. 219).” Kirjan kieli ja metaforat ovatkin korostetun rempeitä – esimerkiksi Steve Blankin Suomen-vierailua käsittelevän luvun otsikko on ”Katolilaisen papin seksivinkit.”

Päähenkilöidensä myötä suomalainen startup-ilmio paikantuu vahvasti pääkaupunkiseudulle, tarkemmin Espoon Otaniemeen, jossa päähenkilöt startup-uransa alussa vaikuttivat. Esimerkiksi toimittaja Jarno Hartikainen kritisoi tätä yksipuolista näkökulmaa HS:n kirja-arviossa (10.1.2019), koska se jättää muun Suomen startup-kehän ulkopuoliseksi – esimerkiksi Oulun seudun, jossa on tehty merkittäviä panostuksia teknologia- ja IT-sektoriin koko 2000-luvun.

Kirjaa voisikin osuvammin nimittää Slush-Suomen tarinaksi, koska valtaosa kirjasta käsittelee Slushin perustamista ja vaiheita. Toki pääkaupunkiseudun, Aalto-yliopiston ja Slushin vaikutusta suomalaisen startup-ilmion kehittymi-

seen ei tule aliarvioida. Kirja keskittyy myös hyvin paljon Aaltoes-järjestön toimintaan suoden sille siten suomalaista startup-kulttuuria merkittävästi määrittelevän roolin. Kiinnostavaa kyllä, kirjan startup-kulttuurin myrrysmiehiksi nostamia henkilöitä on lopulta melko vähän, mikä johdattelee pohtimaan sitä, miten pienet Suomen startup-piirit ovat ja miten tiiviillä ryhmällä suomalaisen kasvuyrittäjyyden määrittelyvalta on ollut.

Tarinoiden voima

Henkilövetoisuuden lisäksi kirjaa sävyttävät tarinan muotoon puetut kasvuyrityshistoriikit, lukuisat tunteita herättävät anekdootit ja tuokiokuvat sekä kertomukset, joita täydentää keskushenkilöiden käymä dialogi. HS:n kirja-arviossa Hartikainen arvelee Vimman ottaneen taiteellisia vapauksia, koska ”kukaan tuskin pystyy muistamaan vuosien takaisia keskusteluja sellaisella tarkkuudella, jolla ne kirjassa esitetään.”

Kirjan muodon voidaan kuitenkin katsoa palvelevan hyvin kuvauskohdettaan. Tarinavetoisuus nimittäin kertoo paljon itse startup-kulttuurista, jossa veivät kertomukset näyttelevät keskeistä osaa. Startup-yrittäjyyttä tutkinut sosiologi Antti Hyrkäs (2016) katsoo, että startup-kulttuuri rakentuu mallitarinoiden kaanonille, joka muodostuu suuriin,

tunnettuihin piilaaksolaisiin teknologiayrityksiin, kuten Googleen, Appleen ja Amazoniin, yhdistetyistä kertomuksista. Kertomusten elementtejä ovat esimerkiksi visionäärimäinen yrittäjä, vallankumouksellinen ja yhteiskuntaa muuttava idea, huippuosaajien muodostama tiimi, suuri riski ja suuri palkinto.

Enkeleissä ja yksisarvisissa hyvänä esimerkkinä tarinallisuudesta on kuvaus Slushin perustamisesta ja siihen johtaneista tapahtumista (luku 8): Peter Vesterbacka sekä startup-aktiivit Ville Vesterinen, Kai Lemmetty ja Hele Auro mieltivät vuonna 2007 kukin tahoillaan, että Suomessa kaivataan uudenlaista startup-tapahtumaa. Tavattuaan he löivät viisaat päänsä yhteen, ja vuonna 2008 järjestettiin ensimmäinen Slush-tapahtuma Helsingin Korjaamolla. Kiinnostavasti Vimma huomauttaa, että Slushin synty on kuitenkin monivaiheinen ja -tulkintainen tapahtumasarja, ja ”[k]un käy lävitse Slushista kirjoitettuja lehtiartikkeleita vuosien varrelta, huomaa pian, että tarina vaihtelee haastatellun mukaan” (s. 58). Slush hahmottuu näin tapahtumana, jonka todellinen alkuperä jää myyttien usvaan.

Lyhyemmästä anekdootista hyviä esimerkkejä ovat kertomus siitä, miten suomalaisen ohjelmointialan pioneeri Ville Miettinen asui kesän 2005 ajan Hybrid Graphics -yrityksen serveri-

kaapissa ja ”kuinka hänen verkkokalvonsa lopulta putosi näppäimistöille hänen koodattuaan yhdeksän vuorokautta putkeen ilman unta” (s. 68), tai siitä, kun vastaperustetun Supercellin toimitusjohtaja Ilkka Paananen muutti käytävälle työskentelemään pahvilaatikoita väsätyt työpöydän ääreen, kun yhtiön ensimmäinen toimitila Espoon Niittykummussa kävi ahtaaksi (s. 99). Tällaisia anekdootteja kirja on pullollaan, ja lukijan vastuulle jää päätellä, mitä niistä tulisi ajatella.

Anekdootit ja kiertävät tarinat muodostavat startup-kulttuurin keskeisen tietovarannon, ja niille on selkeä malli piilaaksolaisessa kasvuyrittäjyydessä. Tunnettu on esimerkiksi tarina siitä, miten Amazonin perustaja Jeff Bezos käytti halvimpia mahdollisia toimistokalusteita yrityksessään sekä sen alkuaikoina etä edelleen – hänen oma työpöytänsä on itse asiassa ovi, josta on tehty pöytä naulaamalla siihen puuparrut jaloiksi (ks. Hyrkäs 2016, 74).

Tällaisten tarinoiden funktio, kuten Hyrkäs huomauttaa, on osaltaan startup-yrittäjyyden esityksen luominen ja yksittäisten henkilöiden brändin rakentaminen. Tarinoiden keskushenkilö on useimmiten asialleen omistautunut visionääri, jonka tärkein päämäärä on yrityksen kehittäminen ja kasvattaminen, minkä rinnalla maalliset asiat, ku-

ten kunnolliset toimistokalusteet, ovat yhdentekeviä. Tällä tavalla esimerkiksi Paanasen pahvinen työpöytä kääntyy symboloimaan sekä startup-yrittäjyyden kapinahenkeä ja vallankumouksellisuutta että yrittäjältä vaadittavaa ehdotonta omistautumista. Osaltaan *Enkeleitä ja yksisarvisia* osallistuukin startup-yrittäjämyytin pönkittämiseen – kriittisistä ansioistaan huolimatta.

Kirja nimittäin nostaa esille myös startup-maailman yhden ammottavimman ongelmakohdan, naisten marginaalisuuden: startup-alan keskeisiä toimijoita ovat sarjayrittäjämiehet. Toisaalta esimerkiksi *Hello Ruby* -lastenkirjoitetaan tunnettu Linda Liukas (joka hänkin esiintyy kirjassa) on hyödyntänyt mieskeskeistä asetelmaa ja profiloitunut nimenomaan naisten ja tyttöjen kasvu-yrittäjyys- ja ohjelmointiosaamisen puo-

lestapuhujana. Startup-maailma on kuitenkin kovin miehinen, ja Liukkaan kaltaiset ihmiset ovat poikkeuksia. Vimma esittelee tätä problematiikkaa useamalta kantilta ja päätyy pitämään naisten vähäisyyttä eräänlaisena startup-alan viheliäisenä ongelmana. Naisyrittäjien vähäväkisyyden lisäksi startupeihin sijoittajista harva on naisia, samoin tekniikan alan opiskelijoista.

Sukupuolittuneisuuden lisäksi kirja esittää varsin purevia huomioita mm. IT-kuplasta ja varhaisesta mobiilipeli-alasta, jolla yritykset sortuivat holtittomaan rahankäyttöön – ja Roviosta, joka nousi nopeasti Angry Birdseillään kaikkien huulille mutta perusti menestyksensä kenties liiaksi yhden kortin varaan. Kirjaa voi suositella kaikille startup-yrittäjyydestä ja Suomen talouden lähihistoriasta kiinnostuneille – tietyin varauk-

sin, sillä suoraviivaisena historiankirjoituksena sitä ei ehkä tule lukea. Kirja tarjoaa näkökulmia myös startup-ilmiön kriittiseen pohdintaan, osin tarkoituksella ja osin kenties tahattomasti.

Lähteet

Hyrkäs, Antti (2016): *Startup Complexity. Tracing the Conceptual Shift Behind Disruptive Entrepreneurship*. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Hartikainen, Jarno (2019): ”Lennokas tarina startup-Suomesta.” HS 10.1.2019.

Henri Koskinen

Henri Koskinen (VTM, tohtorikoulutettava, Turun yliopisto, sosiologia). Kirjoittajan väitöskirjahanke tarkastelee yrittäjyyden jälkiteollista muodonmuutosta politiikassa ja korkeakoulutuksessa.